

STADSARCHEOLOGIE GENT

Mariakerke, Hippoliet Van Peenestraat

13 januari 2021

Archeologienota met beperkte samenstelling

Projectcode 2021A161

DEEL 2 – VERSLAG VAN RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

Colofon

Stad Gent

Departement Stedelijke Ontwikkeling – Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg – Team Stadsarcheologie

Publicatiedatum

13 januari 2021

Contact

Marie-Anne Bru

Marieanne.Bru@stad.gent

Tel. 09/2665772

<https://stad.gent/nl/cultuur-sport-vrije-tijd/cultuur/stadsarcheologie>

Postadres

Stad Gent – Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg

Stadhuis, Botermarkt 1, 9000 Gent

Bezoekadres

Dulle-Grietlaan 12, 9050 Gentbrugge

Tel. 09 266 57 90

Inhoud

1. Colofon	4
2. Samenvatting	5
3. Beschrijvend deel	6
3.1. Administratieve gegevens / technische fiche	6
3.2. Juridische context	6
3.3. Onderzoekskader	7
3.4. Ruimtelijke situering	7
3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
3.6. Archeologisch potentieel	11
3.6.1. Methode en onderzoeksvragen	11
3.6.2. Fysisch geografische situatie	11
3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen	12
3.6.4. Archeologische indicatoren	12
3.6.5. Verstoringshistoriek	12
3.7. Verantwoording nota met beperkte samenstelling met doorslaggevend aspect	13
3.8. Datering en interpretatie van onderzochte gebied	13
3.9. Gemotiveerde verwachting	17
3.10. Gemotiveerd advies voor maatregelen	18
4. Relevante bibliografie	19
5. Thesaurus	20

1. Colofon

Titel: Mariakerke, Hippoliet Van Peenestraat

Auteurs: Marie-Anne Bru

Projectnummer: 2021A161

Opdrachtgever: Stad Gent

Projectleiding: Stadsarcheologie Gent

Erkend archeoloog: Marie-Anne Bru, OE/ERK/Archeoloog/2015/00012

Datum: 14-15 januari 2021

Wettelijk depotnummer: D/2021/0341/2

Stad Gent – De Zwarte Doos – Dienst Stadsarcheologie en Monumentenzorg

Dulle-Grietlaan 12

9050 Gentbrugge

09/2665790

dienst.archeologie.monumenten@stad.gent

2. Samenvatting

Voor de opmaak van een aanvraag tot omgevingsvergunning voor de integrale heraanleg van de Hippoliet Van Peenestraat, tussen de Mimosastraat en Petrus De Broestraat, en het naastgelegen fietspad dient een archeologienota opgemaakt te worden. De voorziene ingrepen omvatten de bovengrondse heraanleg, inclusief de aanleg van een gescheiden riolering.

De aard van de geplande bodemingrepen en de aanwezige kennis verzameld uit de cartografische en historische bronnen, maakt duidelijk dat de vooropgestelde ingrepen, indien voorafgegaan door een archeologisch onderzoek, hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst zouden opleveren.

Voor het project Hippoliet Van Peenestraat werd geopteerd om een archeologienota op te maken met een beperkte samenstelling. Deze beslissing werd genomen na een duidelijk afwegen van de mogelijke erfgoedwaarde. Alle gegevens werden ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar geconfronteerd en ook in relatie tot de geplande werken afgewogen. Het resultaat hiervan is de keuze voor een archeologienota met beperkte samenstelling.

De drie vooropgestelde criteria werden duidelijk afgewogen:

1. er is met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig
2. de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd, hebben met hoge waarschijnlijkheid geen impact op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed
3. een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie zal met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot kenniswinst.

Na afweging van alle gekende gegevens zoals onderzocht onder het punt 3.6 Archeologisch potentieel, kunnen we argumenteren dat de volgende vooropgestelde criteria aangehaald kunnen worden.

> Geen kenniswinst:

Het is duidelijk dat een archeologisch onderzoek - gekoppeld aan de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen - voorafgaand aan de ingreep met hoge waarschijnlijkheid tot GEEN kenniswinst leidt.

3. Beschrijvend deel

3.1. Administratieve gegevens / technische fiche

Projectcode	2021A161
Locatie	Oost-Vlaanderen, Mariakerke, Hippoliet Van Peenestraat
Kadaster/Afdeling/Sectie/ Percelen	Afd. 10, sectie Z, perceel 567/2f3 en afd. 29, sectie A, openbaar domein
Kadasterplan	Zie figuur 2
Topografische kaart	Zie figuur 4
Bounding Box	(103039, 196293); (103269, 196293); (103039, 196145); (103296, 196145)
Onderdeel Archeologische zone	nee
Onderdeel GGA	nee
Grootte percelen:	38 425 m ²
Grootte projectgebied	4251 m ²
Reden van de ingreep:	Hippoliet Van Peenestraat (inclusief fietspad), tussen de Mimosastraat en Petrus De Broestraat
Betrokken actoren en specialisten	Peter Steurbaut (historisch kaartmateriaal)

3.2. Juridische context

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande vraag tot omgevingsvergunning, van een publiekrechtelijke aanvrager, voor werken BUITEN de Gentse vastgestelde archeologische zone. Volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' ligt het project in Parkgebied en Woongebied. Het betreft hier dus een zone waarbij de totale oppervlakte van de percelen 3000 m² of meer beslaat en de ingreep minimaal 1000 m².

De oppervlakte van het totale plangebied in kwestie bedraagt 38 425 m².

De voorziene ingreep beslaat 4251 m², vandaar is men verplicht een archeologienota waarvan akte is genomen, toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

3.3. Onderzoekskader

Aanleiding van dit bureauonderzoek vormt de geplande omgevingsvergunning voor de heraanleg van de Hippoliet Van Peenestraat, tussen de Mimosastraat en Petrus De Broestraat, en het naastgelegen fietspad inclusief de vervanging van de riolering door een gescheiden stelsel.

Met dit bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota waarvan akte is genomen en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid. Finaal formuleert het archeologische vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Het projectgebied wordt gekenmerkt door zijn ligging ten noordoosten van de historische kernstad van Gent, ten noorden van de Westerbegraafplaats en op de grens van Mariakerke.

3.4. Ruimtelijke situering

De projectzone Hippoliet Van Peenestraat (Afd. 10, sectie Z, perceel 567/2F3 en afd. 29 sectie A, openbaar domein) situeert zich ten noordoosten van de historische kernstad van Gent, ten noorden van de Westerbegraafplaats en op de grens van Mariakerke.

De totale som van de percelen waarop de omgevingsvergunning van toepassing is, bedraagt 38 425 m² en is volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' gelegen in Parkgebied en Woongebied.

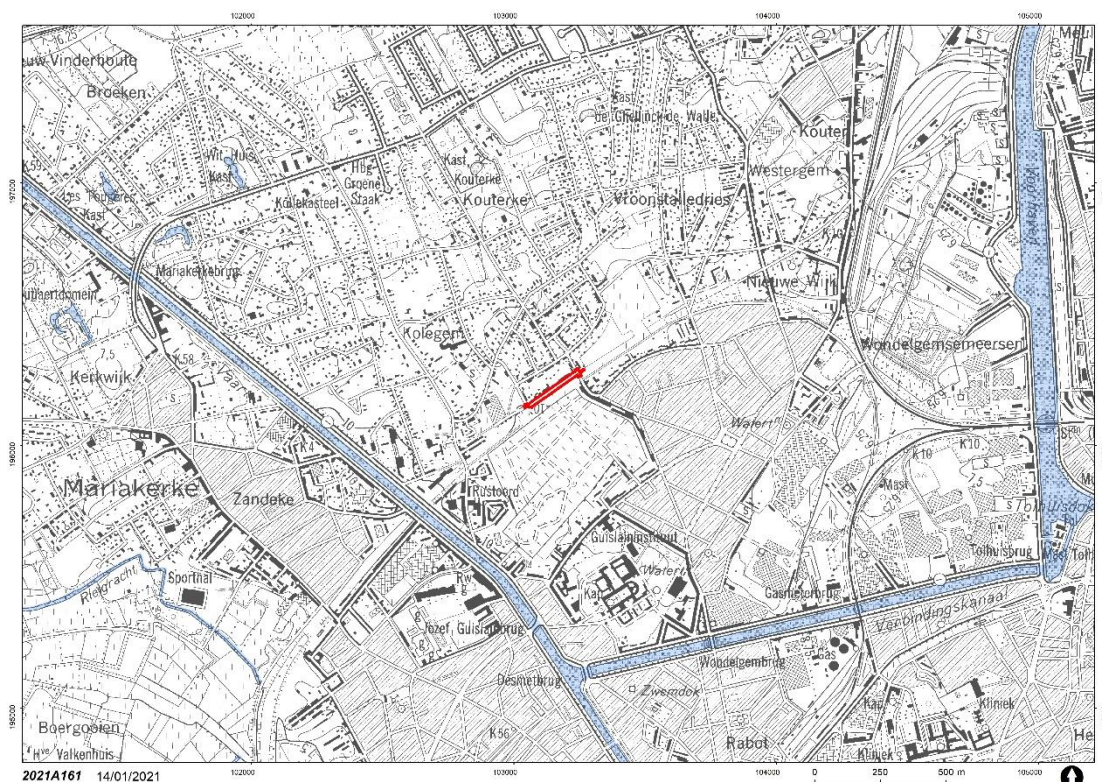
Figuur 1: Situering projectzone op de recente orthofoto (Eurosense Belfotop & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 2: Situering projectgebied op het hedendaags kadaster (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 3: Situering projectgebied op de GRB basiskaart (AGIV GRB Basiskaart & Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Figuur 4: Situering projectgebied op de Topografische kaart 1981 (NGI en AGIV)

3.5. Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Het projectgebied Hippoliet Van Peenestraat start vanaf de Petrus de Broestraat tot aan de Mimosastraat. Daarbij worden de aansluitingen op deze 2 aanliggende straten ook uitgevoerd. Het naastliggende fietspad wordt meegenomen in de heraanleg: aan de Mimosastraat zal de aansluiting met het fietspad ook aangepakt worden. Aan de zijde van de Petrus de Broestraat wordt omwille van de rioleringswerken de geasfalteerde rijweg mee in de projectzone opgenomen.

De Hippoliet Van Peenestraat heeft momenteel een sterk versteende aanleg. De rijweg bestaat uit betonplaten van 3 m breed, de naastgelegen berm is een halfverharde strook in steenslag en wordt gebruikt om vrij op te parkeren. Er zijn momenteel geen bomen of andere groenvoorziening aanwezig in de zone van de openbare wegenis direct palend aan de woningen.

Bij de heraanleg als woonerf wordt de verharding heraangelegd in grijze betonstraatstenen (afgraving en opbouw ca. 50 cm diep). Het vrije parkeren wordt in het nieuwe ontwerp gebundeld in stroken met dwarsparkeren aan de zijde van het Westerringspoor (kant fietspad). Waar de woningen geen voortuin hebben (en met hun voorgevel op de perceelsgrens staan) komen aan beide zijden van de wegenis langspaarkeervakken. Hierdoor ontstaan 4 asverschuivingen in de straat en ook plaatselijke insnoeringen.

De langspaarkeerplaatsen in het woonerf worden voorzien in kasseien en zijn afgelijnd met verzonken betonnen kantstroken en een kleine parkeertegel in de hoek.

De dwarsspaarkeervakken en langspaarkeervakken zijde Westerringspoor/fietspad zullen uitgewerkt worden in betongrasdallen. Een opstaande boordsteen zal verhinderen dat er op het vrijliggend fietspad zal geparkeerd worden. Er is nog een groenstrook van 1,30 m à 1,80 m tussen parkeerstrook en fietspad. Er zullen ook op 2 plaatsen in de straat rijbaankussens voorzien worden.

De volledige wegenis watert af richting fietspad waar er in de tussenliggende groenzone verschillende wadi's zullen geplaatst worden (ca. 50 cm diep ten opzichte van het maaiveld). Er zijn openingen tussen de trottoirbanden gelaten waardoor het overtollige water (welke niet infiltreert in de grasbetontegels) naar de wadi kan stromen. Alle wadi's worden voorzien van een overloop-kolk (plaatselijk ca. 1 m diep).

Om de 5 parkeerplaatsen wordt een groenvak met boom voorzien (in totaal 12 extra bomen in de straat).

Het huidig fietspad zal op dezelfde plek heraangelegd worden op een breedte van 3,20 m. De aansluiting op de Mimosastraat wordt meegenomen in de heraanleg zodat de oversteekbeweging naadloos wordt uitgewerkt en de fietsers hier ook in de voorrang komen. Er zal een plateau voorzien worden aan de Mimosastraat om dit mogelijk te maken (hierdoor verdwijnt 1 parkeerplaats langsheen de Mimosastraat). De bestaande middeneilandjes op het fietspad met groen en haagmassief worden weggewerkt.

Farys/TMVW zal de riolering integraal vernieuwen. Er wordt een gescheiden rioleringsstelsel voorzien. Deze komt grotendeels in een nieuw tracé in het midden van de rijweg op een diepte van 1,50 à 2,00 m diep ten opzichte van het maaiveld.

Plannen bestaande toestand, ontwerpplannen en dwarsdoorsneden (Stad Gent)

HIPPOLIET VAN PEENESTRAAT

Dwarssnedes bestaande toestand

Snedes

SCHAAL: 1/50

In samenwerking met:

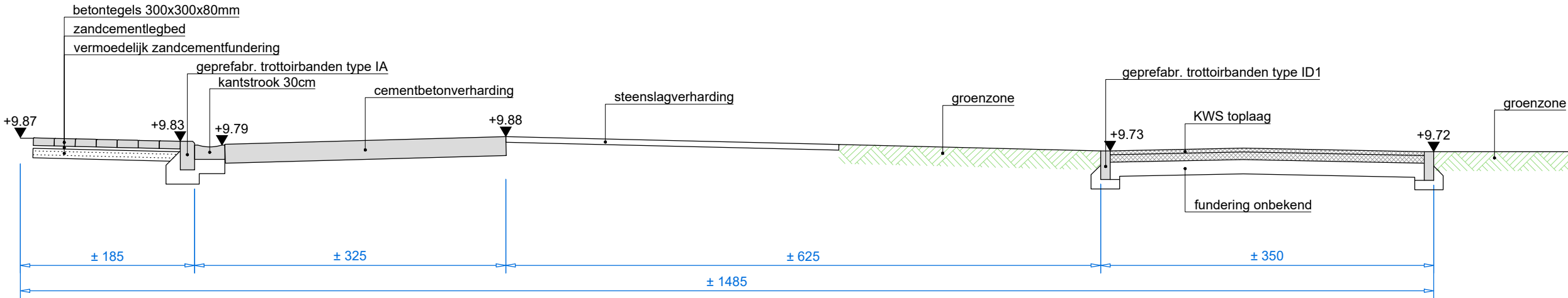

INDEX	DATUM	TEKENAAR	OMSCHRIJVING
A	23.03.2020	ARICKX J.	Preadviezen

PLANNUMMER	OPGEMETEN: Stad Gent	GETEKEND: De Waele Marnix	NAGEZIEN: S. BERNAERDT
03	DIENST WEGEN, BRUGGEN EN WATERLOPEN - WOODROW WILSONPLEIN 1 - 9000 GENT - TEL: 09 266 79 00		

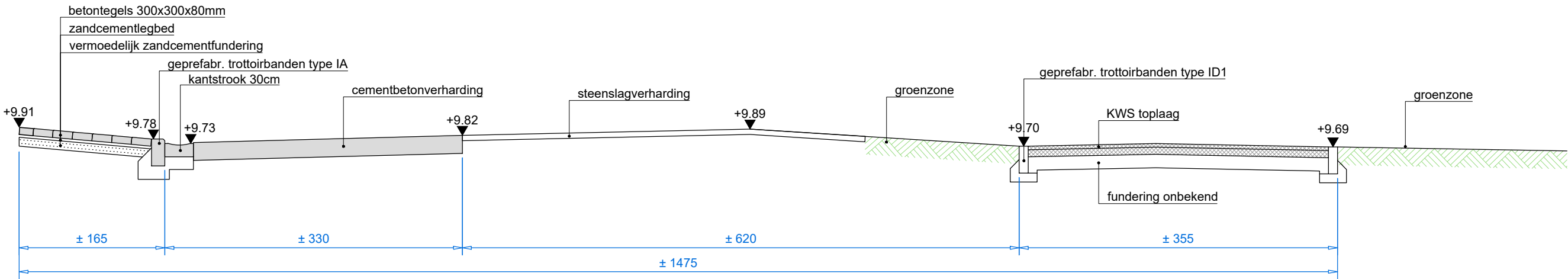
Hippoliet Van Peenestraat

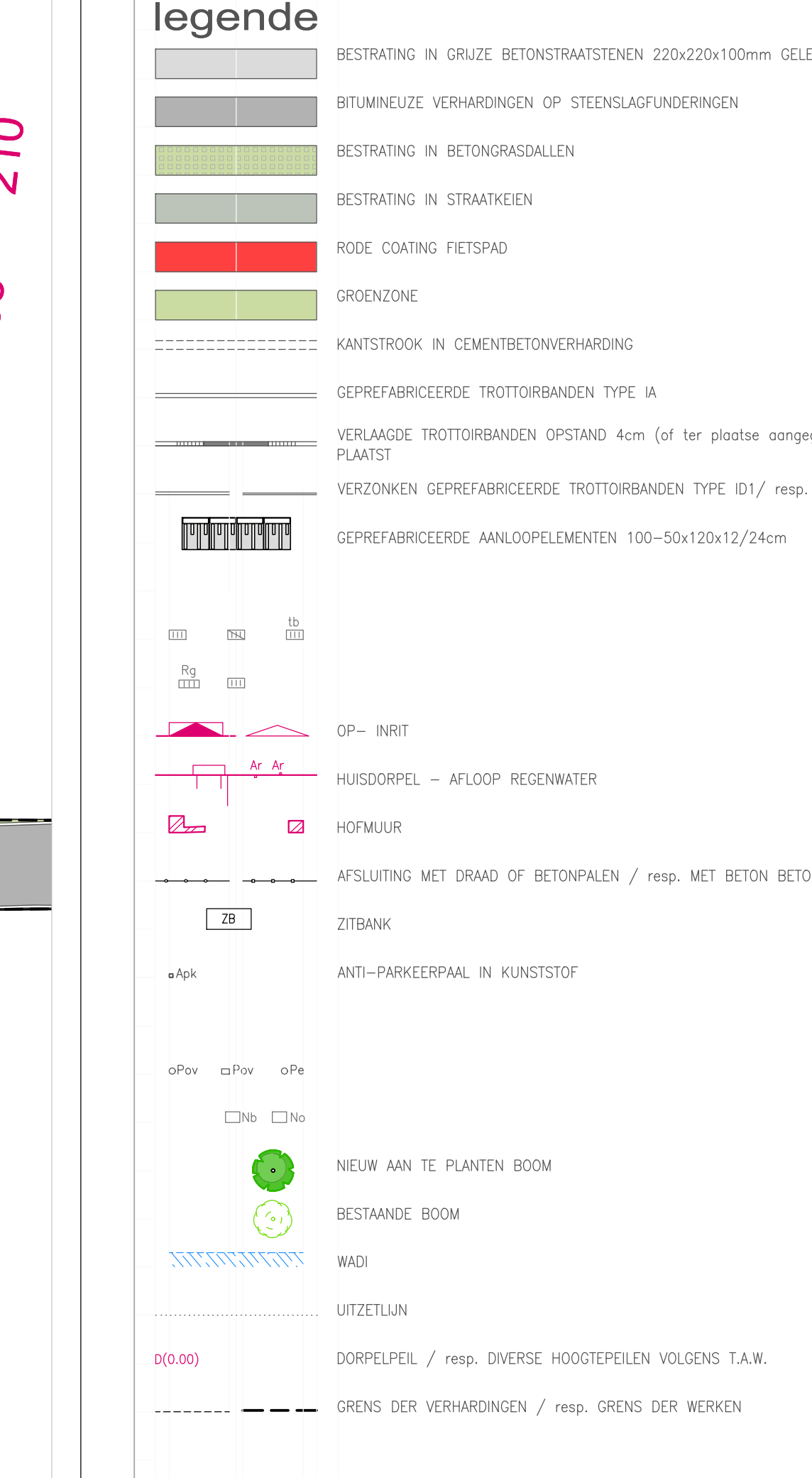
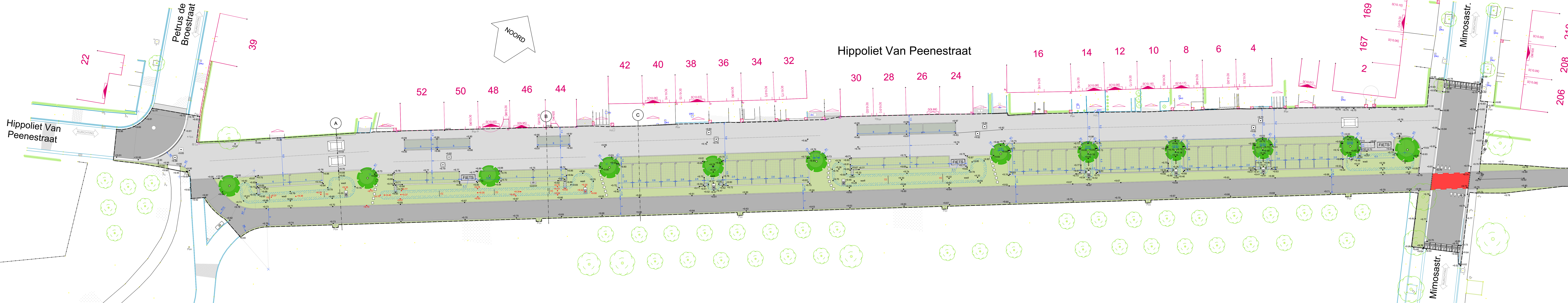
Snede A: bestaande toestand
schaal: 1/50

Hippoliet Van Peenestraat

Snede B: bestaande toestand
schaal: 1/50

gent:

DEPARTEMENT STEDELIJKE ONTWIKKELING
Dienst Wegen, Bruggen en Waterlopen

HIPPOLIET VAN PEENESTRAAT

GRONDPLAN BESTAADE TOESTAND

SCHAAL: 1/200

In samenwerking met:

FARYS

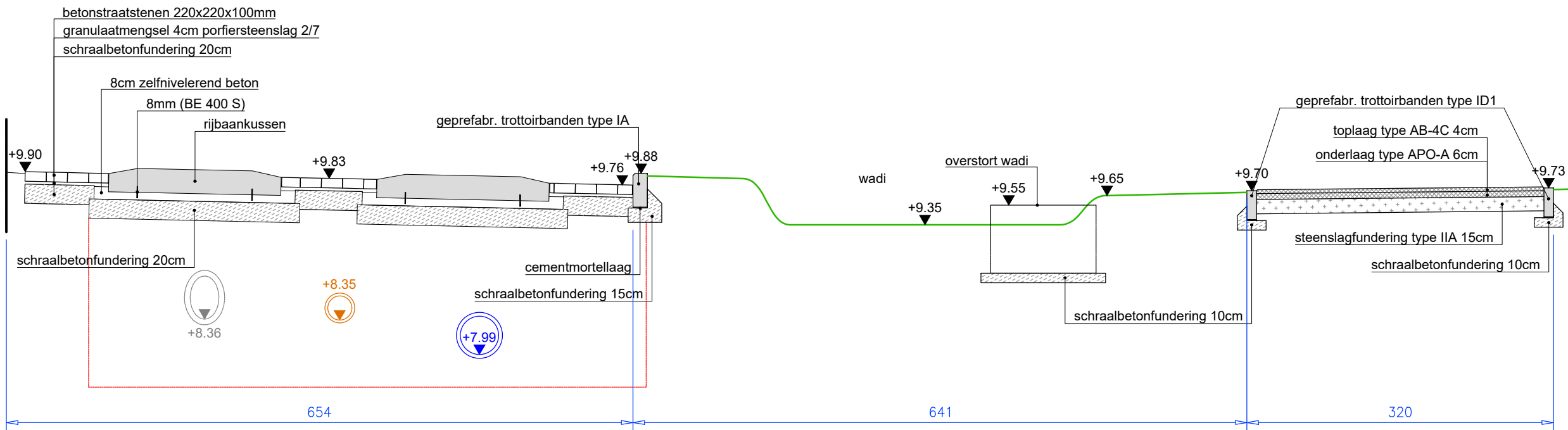
INDEX	DATUM	TEKENAAR	OMSCHRIJVING
A	23.03.2020	ARICKX J.	Proefadvies

PLANNUMMER: **04**

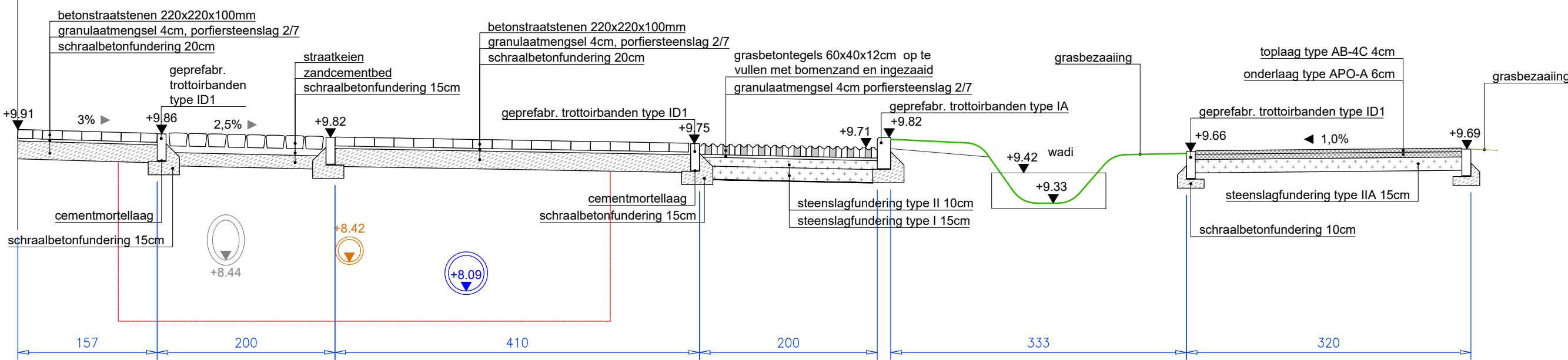
OPGEMETEN: Stad Gent GETEKEND: De Waele Marmix NAGEZIEN: S. BERNARDT

DIENT WEGEN, BRUGGEN EN WATERLOPEN - WOODROW WILSONPLEIN 1 - 9000 GENT - TEL: 09 266 79 00

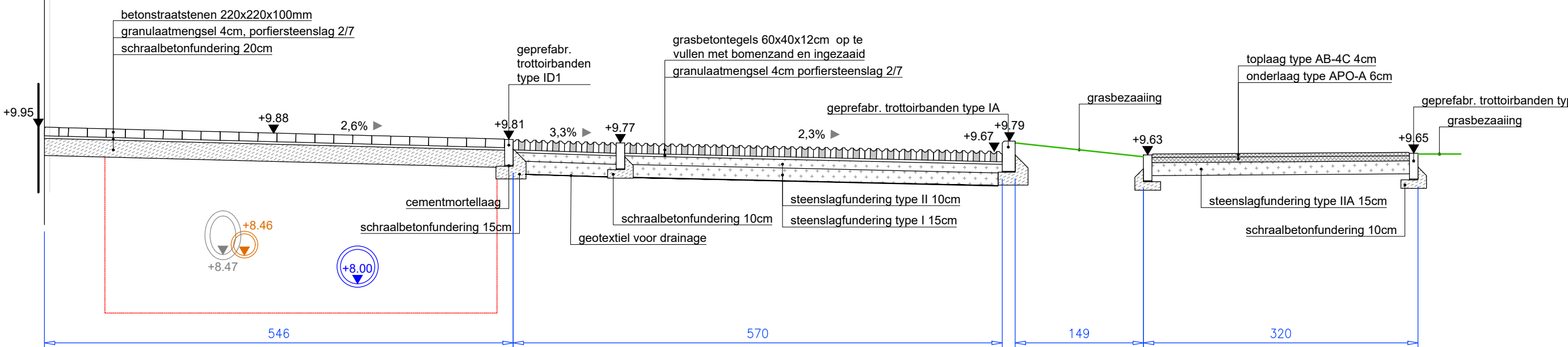
DWARSSNEDE A, nieuwe toestand
Hippoliet van Peenestraat
schaal: 1/50

DWARSSNEDE B nieuwe toestand
Hippoliet van Peenestraat
schaal: 1/50

DWARSSNEDE C nieuwe toestand
Hippoliet van Peenestraat
schaal: 1/50

DEPARTEMENT STEDELIJKE ONTWIKKELING
Dienst Wegen, Bruggen en Waterlopen

HIPPOLIET VAN PEENESTRAAT
Dwarssneden nieuwe toestand

Snedes

SCHAAL: 1/50

In samenwerking met:

INDEX	DATUM	TEKENAAR	OMSCHRIJVING
A	23.03.2020	ARICKX J.	Preadviezen

PLANNUMMER	OPGEMETEN: Stad Gent	GETEKEND: De Waele Marnix	NAGEZIEN: S. BERNAERT
05			
	DIENST WEGEN, BRUGGEN EN WATERLOPEN - WOODROW WILSONPLEIN 1 - 9000 GENT - TEL: 09 266 79 00		

3.6. Archeologisch potentieel

3.6.1. Methode en onderzoeksvragen

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

Hierbij werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld betreffende de projectlocatie:

- > Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- > Welke gebruiksevolutie kende het terrein en wat was de impact ervan op eventuele archeologische sites?
- > Wat is de impact van de geplande werken?
- > Is het nodig andere vormen van vooronderzoek in te schakelen om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden?

3.6.2. Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Het projectgebied Hippoliet Van Peenestraat wordt gekenmerkt door een landelijk gebied dat pas de laatste 100 jaar is verstedelijkt. Hierdoor heeft het bureauonderzoek zich toegespitst op de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen. Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie.

Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

- > Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- > Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- > Bodemkaart
- > Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- > Hydrografische kaart van Vlaanderen
- > Bodemerosiekaart
- > Bodemgebruikskaart

3.6.3. Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd evenals diverse wetenschappelijke literatuur; bestaande uit voornamelijk door Stadsarcheologie Gent opgebouwde en bestudeerde archeologische ensembles en bewaard in De Zwarte Doos. Dit werd aangevuld met het raadplegen van de Inventaris Onroerend Erfgoed (erfgoedobjecten), de Inventaris van de beschermde archeologische sites en de Inventaris van de beschermde monumenten, landschappen en stadsgezichten; evenals de Inventaris van de walsites (de door Stadsarcheologie Gent opgemaakte en bijgehouden inventaris van alle op cartografie voorkomende sites met walgracht op grondgebied Gent). **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.**

3.6.4. Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën waaronder ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Omdat het projectgebied zich situeert ter hoogte van hoofdzakelijk landbouwgebied tot in zeer recente tijden werd er beperkt aandacht besteed aan het onderzoek van archieven en eventueel eerder uitgevoerd onderzoek naar de historische bebouwing of het landschapsgebruik. Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd. **Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen in het assessmentrapport.**

- > Panorama op Gent, 1534
- > Kaart van Jacob van Deventer, midden 16de eeuw
- > Kaart van Braun en Hogenberg, 1572
- > Kaart van Horenbault, 1619
- > Kaart van Hondius, 1641
- > Kaart van Ferraris, 1771-1777
- > Kaart van G. Goethals, 1796
- > Atlas der Buurtwegen, 1843-1845
- > Primitief kadaster, ca. 1830
- > Popp Kadasterkaarten, 1842-1879
- > Kaart van P. en L. Gérard (1855)
- > Kaart van Gevaert en Van Impe (1878)
- > Plattegrond van Gent door Compijn & Soenen (1912)
- > Luchtfoto, 2018

3.6.5. Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken, kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kunnen verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten. Om een correcte inschatting hiervan te maken werd gebruik gemaakt van volgende bronnen:

- > Kadasterkaart
- > Topografische kaart (1981)
- > Orthogonale luchtfoto
- > Ontwerpplannen

Telkens werden de relevante bronnen weerhouden en opgenomen.

3.7. Verantwoording nota met beperkte samenstelling met doorslaggevend aspect

Voor het project Hippoliet Van Peenestraat werd geopteerd om een archeologienota op te maken met een beperkte samenstelling. Deze beslissing werd genomen na een duidelijk afwegen van de mogelijke erfgoedwaarde. Alle gegevens werden ruimtelijk en inhoudelijk met elkaar geconfronteerd en ook in relatie tot de geplande werken afgewogen. Het resultaat hiervan is de keuze voor een archeologienota met beperkte samenstelling.

De drie vooropgestelde criteria werden duidelijk afgewogen:

4. er is met hoge waarschijnlijkheid geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig
5. de werken waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd, hebben met hoge waarschijnlijkheid geen impact op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed
6. een archeologisch onderzoek op de betrokken terreinen in kwestie zal met hoge waarschijnlijkheid niet leiden tot kenniswinst.

Na afweging van alle gekende gegevens zoals onderzocht onder het punt 3.6 Archeologisch potentieel, kunnen we argumenteren dat de volgende vooropgestelde criteria aangehaald kunnen worden.

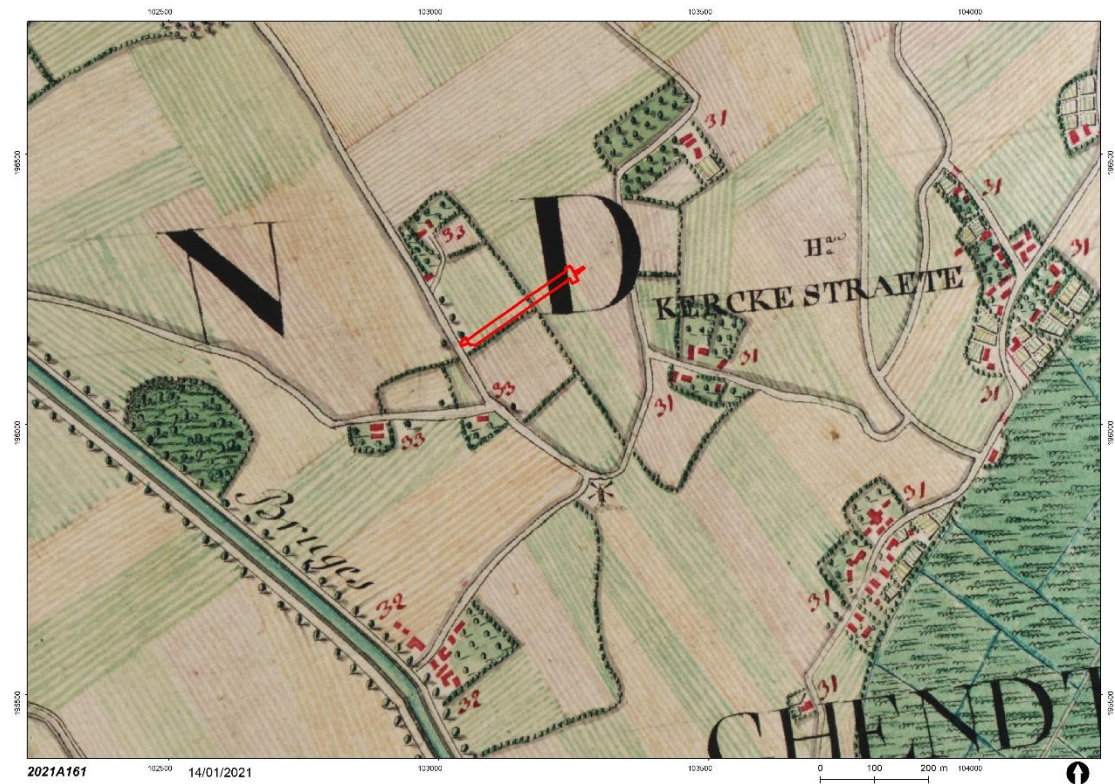
- > Geen kenniswinst:

Het is duidelijk dat een archeologisch onderzoek - gekoppeld aan de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen - voorafgaand aan de ingreep met hoge waarschijnlijkheid tot GEEN kenniswinst leidt.

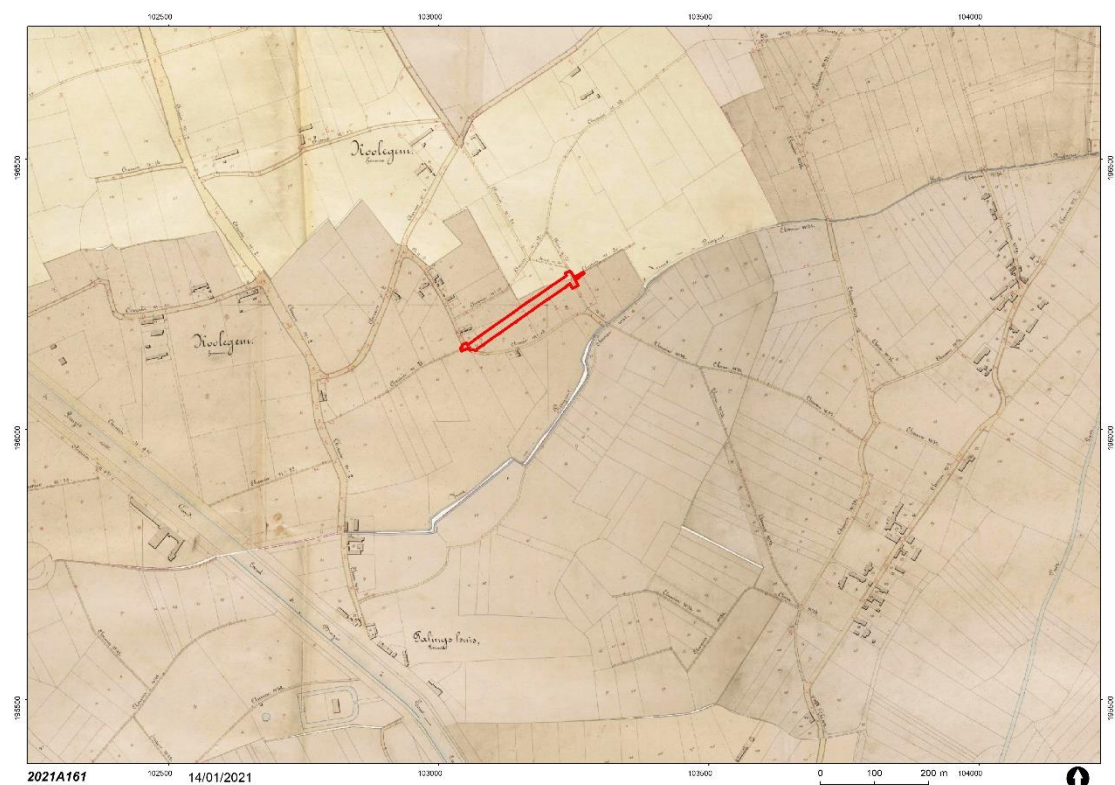
3.8. Datering en interpretatie van onderzochte gebied

Het tracé van de Hippoliet Van Peenestraat is een zeer recent tracé dat is aangelegd door voormalige landbouwgebieden (akkerland), zoals zichtbaar op zowel de Ferrariskaart (1771-1775) als op 19de-eeuwse kadasterplannen.

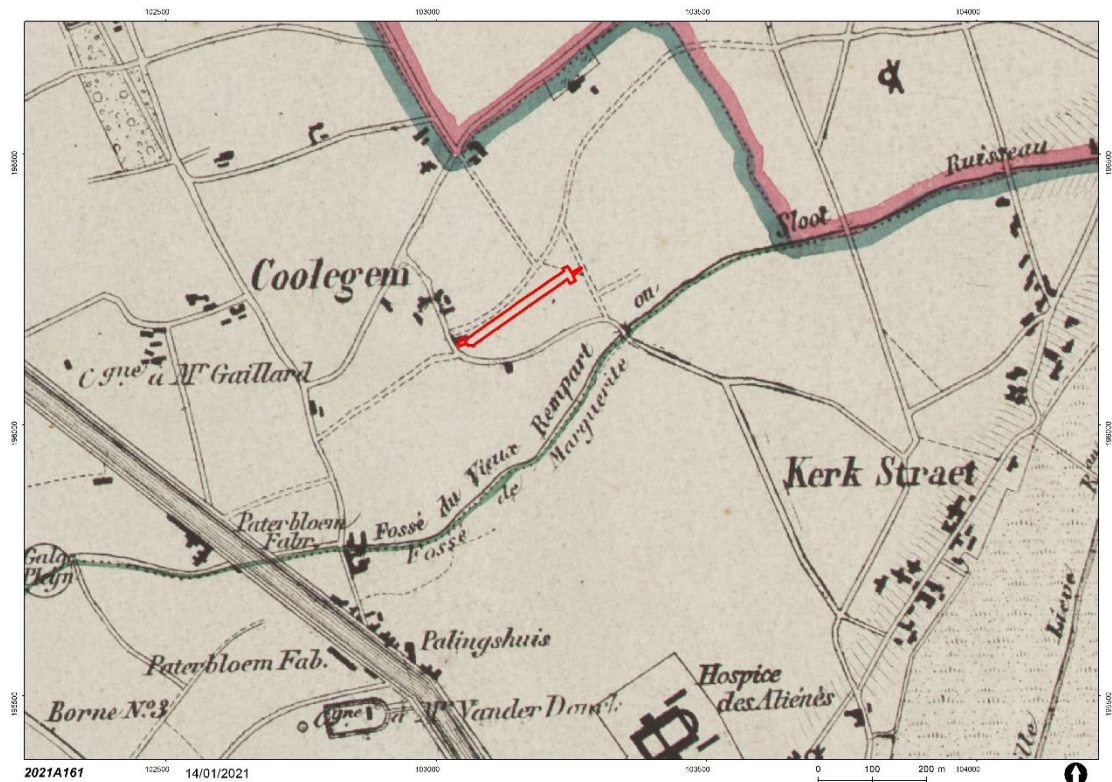
De Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), toont dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland. De kaart vermeldt het gehucht *Kerckestraete* in de nabijheid.

Figuur 5: Detail uit de Kaart van Ferraris (1771-1778), Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, met aanduiding van de projectzone (Koninklijke Bibliotheek van België)

Figuur 6: Het projectgebied geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen (1840) (Provincie Oost-Vlaanderen)

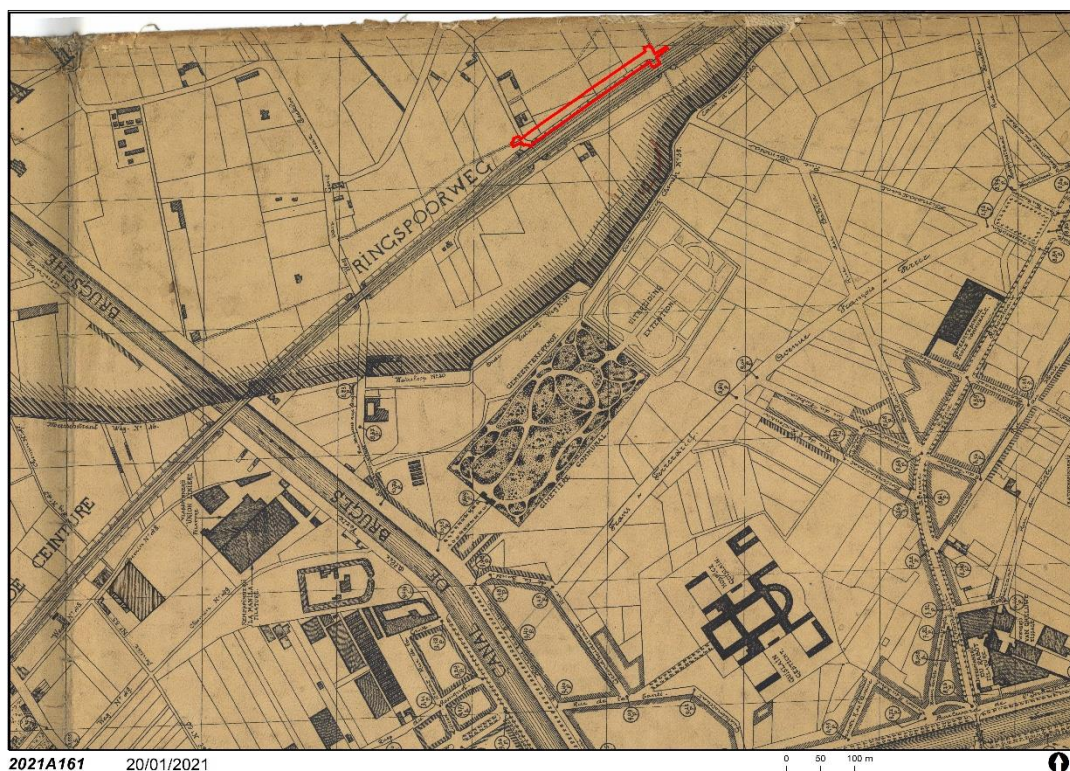

Figuur 7: Het projectgebied geprojecteerd op de Kaart Vandermaelen (1850) (Privéverzameling André Coene en Martine De Raedt, Gent)

Het tracé van het fietspad is onderdeel van de fietsas Westerringspoor op een verdwenen treinbedding. Spoorlijn 55 is een spoorlijn tussen Wondelgem en Terneuzen. In 1865 werd het Belgische gedeelte tussen Wondelgem en Zelzate geopend. Vier jaar later kwam het Nederlandse gedeelte tussen Zelzate en Terneuzen in gebruik. Voor de Wereldtentoonstelling in Gent in 1913 werd de spoorlijn verlengd tot aan het Sint-Pietersstation en vormde het een westelijke ringlijn (Westerringspoor) rond Gent naar Wondelgem. De lijn werd echter pas in gebruik genomen in 1922. Vanaf 1955 was het gedeelte Sint-Pietersstation tot aan de Gentse Haven al in onbruik. Sindsdien takt de lijn af van lijn 58 in Wondelgem en loopt het via het Gentse havengebied naar het noorden¹.

Op het plan van Compijn en Soenen uit 1912 staat de ringspoorweg door de velden en bestaat de Hippoliet Van Peenestraat nog niet.

¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Spoorlijn_55_Gent_-_Terneuzen (geraadpleegd op 14/01/2021)

Figuur 8: Het projectgebied langs de ringspoorweg op het stadsplan van Victor Compijn en Alfons Soenen, 1912 (Stad Gent, STAM)

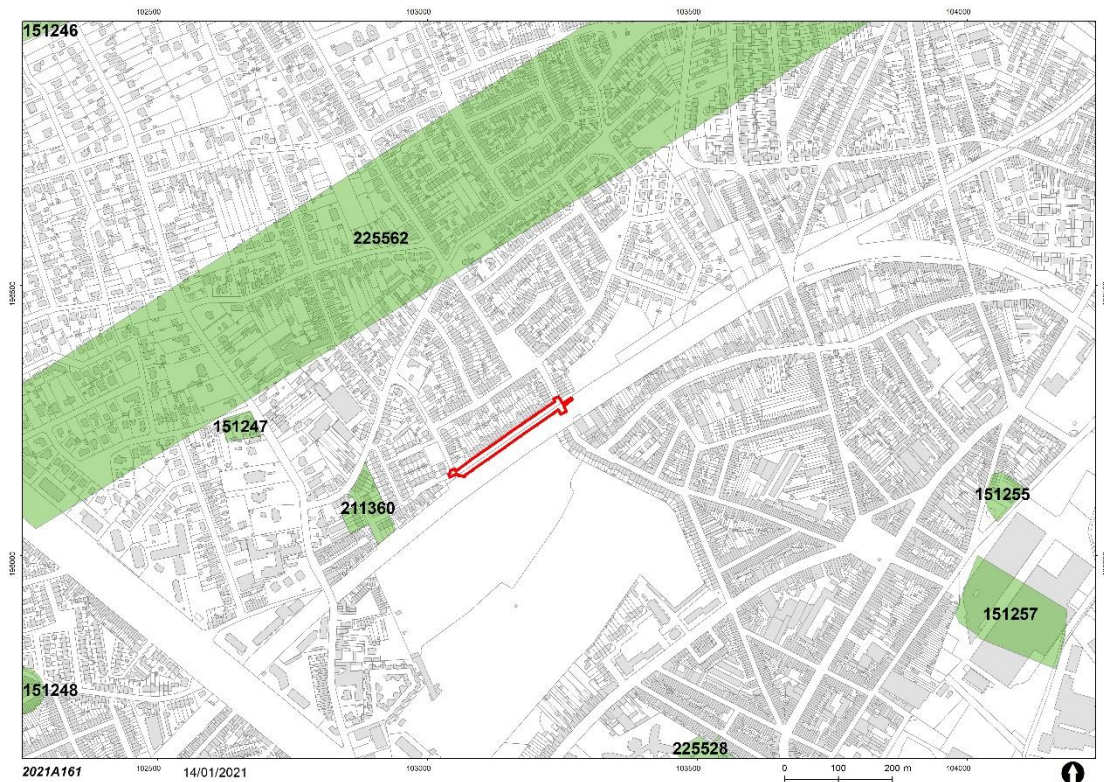
Er bevinden zich geen CAI-locaties binnen het projectgebied. In de directe omgeving bevindt zich CAI-locatie 225562 die verwijst naar een Frans belegeringskampement uit 1678, geprojecteerd rondom Gent. Binnen deze zone is er een archeologische verwachting voor restanten van deze verdedigingslinie en het zesdaagse beleg dat gevoerd werd.

Ter hoogte van Eeklostraat 31-35 situeert zich volgens de kaart van Horenbault (1619) een walsite, opgenomen in de Gentse Inventaris voor walsites als WSH008² (CAI-Locatie 151247). Op de tekening gaat het om een enkelvoudige vierkante walgrachtsite met centraal een rechthoekig gebouw en een brug over de noordelijke gracht met poortconstructie. Bovengronds zijn hiervan geen resten bewaard.

In de Molenwalstraat situeert zich CAI-locatie 211360, waar in 2015 naar aanleiding van een verkaveling een archeologische prospectie werd uitgevoerd door BAAC Vlaanderen³. Dit resulteerde in het optekenen van een voornamelijk dens greppelsysteem en een aantal drinkpoelen.

² CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008, p.

³ CORNELIS, L., DEMOEN, D., PERDAEN, Y., KREKELBERG, N. & VANDER CRUYSEN, M., *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Mariakerke Molenwalstraat*, (BAAC Vlaanderen, Rapport nr. 155), Gent, 2015.

Figuur 9: De op de CAI aangeduide archeologische relictten (Stad Gent, De Zwarte Doos, Stadsarcheologie)

Ten zuiden van het projectgebied situeert zich het beschermde monument van de Westerbegraafplaats⁴. Dit kerkhof werd in 1873 in gebruik genomen als seculiere begraafplaats voor voornamelijk vooraanstaande burgers. De aanleg gebeurde in toen nog landelijk en quasi onbebouwd gebied. De toegangsgebouwen en de afsluitingsmuur werden tussen 1867 en 1882 opgericht naar ontwerp van de toenmalige stadsarchitect Adolphe Pauli. Als gevolg van het decreet van Jozef II (1784) werd het voormalige kerkhof van de Brugse Poort (ter hoogte van de hoek Elyzeese Velden met de Gasmeterlaan) naar hier verhuist. Het was destijds voornamelijk de begraafplaats van vooraanstaande liberalen en socialisten, hoogleraren en kunstenaars. Het oudste deel is een rechthoekig ommuurd park in het zuiden.

3.9. Gemotiveerde verwachting

De projectzone is gelokaliseerd ten noordoosten van de historische kernstad van Gent, ten noorden van de Westerbegraafplaats en op de grens van Mariakerke. Dit gebied is volgens de historische kaarten tot in de 20ste eeuw steeds landbouwgrond geweest.

De voorziene ingrepen omvatten de integrale heraanleg van de Hippoliet Van Peenestraat, tussen de Mimosastraat en Petrus De Broestraat, en het naastgelegen fietspad inclusief de vervanging van

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: *Westerbegraafplaats*
[online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/126562> (Geraadpleegd op 15-01-2021)

de riolering door een gescheiden stelsel. Hoewel deze grotendeels nieuwe bodemingrepen (riolering) gepland zijn in een vermoedelijk onaangeroerd tracé; wordt verwacht dat er geen archeologisch erfgoed wordt verstoord en dat de kenniswinst zeer gering zal zijn indien de werken voorafgegaan of begeleid worden door archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem.

3.10. Gemotiveerd advies voor maatregelen

Het project bestaat uit de integrale heraanleg van de Hippoliet Van Peenestraat, tussen de Mimosastraat en Petrus De Broestraat, en het naastgelegen fietspad inclusief de vervanging van de riolering door een gescheiden stelsel. De totaliteit van het projectgebied bedraagt 38 425 m² en de ingrepen bedragen 4251 m².

De geplande verstoringen in de ondergrond zijn hoofdzakelijk nieuwe ingrepen (in de breedte en diepte) ten opzichte van de reeds aanwezige verstoringen (riolering en nutsleidingen).

Zowel uit de bodemkundige data, het historisch kaartmateriaal en de gekende sites via inventarissen kan geconcludeerd worden dat de kans tot het aansnijden van archeologisch potentieel zeer klein is en dat de vooropgestelde ingrepen, indien voorafgegaan door een archeologisch onderzoek, hoogstwaarschijnlijk geen kenniswinst zouden opleveren.

Hierdoor is voldaan aan één van de mogelijke doorslaggevende aspecten die het mogelijk maken om een archeologienota met beperkte samenstelling op te stellen waarbij geen verdere maatregelen nodig zijn.

4. Relevante bibliografie

CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619)*, Gent, 2008.

CORNELIS, L., DEMOEN, D., PERDAEN, Y., KREKELBERG, N. & VANDER CRUYSSSEN, M., *Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Mariakerke Molenwalstraat, (BAAC Vlaanderen, Rapport nr. 155)*, Gent, 2015.

www.inventaris.onroerendergoed.be

www.onroerenderfgoed.be

www.dov.vlaanderen.be

<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>

5. Thesaurus

Archeologie: Het bestuderen van overblijfselen en voorwerpen of een ander spoor van menselijk bestaan in het verleden, alsook de bestaansomgeving van de mens, waarvan het behoud en de bestudering bijdragen tot het reconstrueren van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de natuurlijke omgeving en ten aanzien waarvan opgravingen, ontdekkingen en andere methoden van onderzoek betreffende de mensheid en haar omgeving betekenisvolle bronnen van informatie zijn.

Archeologienota: Document, opgemaakt op basis van een archeologisch vooronderzoek, met administratieve gegevens, een verslag over de resultaten van het onderzoek, een voorstel van beslissing en een plan van aanpak voor de maatregelen die daaruit volgen.

Archeologisch onderzoek: Het gebruik van technieken en methoden waarmee archeologische sites, archeologische zones of delen ervan worden opgespoord en onderzocht met inbegrip van archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen.

Bodem: Het bovenste deel van de aardkorst waarin planten kunnen wortelen, samengesteld uit minerale deeltjes en organisch materiaal, inclusief levende organismen. Een bodem ontstaat uit de verweringsproducten van lokale gesteenten of uit afgezette, losse sedimenten.

Bodemstructuur: aggregatietoestand van organische en minerale deeltjes in een sediment tot grotere aggregaten, bepaald door de soort en intensiteit van de onderlinge verbindingen.

Bureauonderzoek: Bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte bouwkundige of archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, omvattende de aan- of afwezigheid, de aard en de omvang, de datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit ervan.

Centrale Archeologische Inventaris: Databank die archeologische vondstlocaties en indicatoren daartoe in het Vlaams Gewest in kaart brengt en de beschikbare informatie bundelt (afkorting: CAI).

Historische studie: Historische studie is de studie van historische bronnen, zoals documenten en historisch kaartmateriaal. Bepaalde relictten kunnen in historische bronnen reeds vermeld zijn en op oude kaarten weergegeven zijn. Dit geeft interessante bijkomende informatie omtrent de vondsten en de bewaringstoestand in die periode.

Stadsomwallingen: Een stadsomwalling is het geheel van verdedigingswerken rondom een stad, nl. grachten, wallen, muren, torens, enz..., bedoeld om de stad te beschermen tegen invallen van buitenaf. Tijdens de eerste stadsontwikkelingen bestonden deze stadsomwallingen uit aarden wallen, later werden deze wallen vervangen door stenen muren.

Stadspoorten: Een stadspoort is een versterkte bouwconstructie in een stadsmuur die toegang geeft tot de stad.

Wallen (morfologische elementen): Een wal (morfologisch element) is een aarden ophoging die (eventueel met begeleidende gracht) de omsluiting vormt van een structuur en verder niet functioneel te duiden is.